

## **IV SEMINARIUM POLSKIEJ MYŚLI PEDAGOGICZNEJ: *KIERUNKI ROZWOJU MYŚLI I PRAKTYKI PEDAGOGICZNEJ W POLSCE LAT 1939–2017: KU OBSZAROM SPOŁECZNYM, KRAKÓW, 2 MARCA 2018 ROKU***

W dniu 2 marca 2018 r. odbyło się IV Seminarium Polskiej Myśli Pedagogicznej inaugurujące obchody jubileuszowe 50-lecia istnienia Instytutu Pedagogiki Uniwersytetu Jagiellońskiego: *Kierunki rozwoju myśli i praktyki pedagogicznej w Polsce lat 1939–2017: ku obszarom społecznym*. Organizatorem tych cyklicznych spotkań był i tym razem Zakład Pedagogiki Szkoły Wyższej i Polskiej Myśli Pedagogicznej Instytutu Pedagogiki UJ.

Seminarium Polskiej Myśli Pedagogicznej – jako autorski projekt prof. Janiny Kostkiewicz – w tym roku kontynuowało podjętą rok wcześniej tematykę odkrywania / kreślenia mapy kierunków rozwoju polskiej myśli i praktyki pedagogicznej w trudnym dla Polski okresie po drugiej wojnie światowej.

Zgromadzonych gości – reprezentujących 16 ośrodków naukowych z Polski i zagranicy – powitali: Przewodnicząca Seminarium prof. dr hab. Janina Kostkiewicz (UJ), Prodziekan Wydziału Filozoficznego UJ dr hab. Jacek Nowak oraz Dyrektor Instytutu Pedagogiki UJ dr hab. Anna Gaweł. Wszyscy oni zwrócili uwagę uczestnikom Seminarium na długą tradycję rozwoju pedagogiki w Krakowie.

IV Seminarium Polskiej Myśli Pedagogicznej zgromadziło znakomite grono pedagogów: wśród 38 zgłoszeń znalazło się aż 26 samodzielnych pracowników naukowych.

Sesji pierwszej, ujętej hasłem *Stan rozwoju polskiej myśli pedagogicznej i problemy perspektyw badawczych*, przewodniczyli: prof. Bogusław Śliwerski (UŁ, APS) oraz prof. Katarzyna Olbrycht (UŚI). Profesor B. Śliwerski swoim wystąpieniem otworzył obrady, przypominając, że rok 2018 jest rokiem harcerstwa; przedstawił rozwój harcerskiej myśli pedagogicznej, ruchu harcerskiego, który, kładąc nacisk na służbę i braterstwo, przyczynił się do ratowania tkanki narodowej. Z kolei prof. K. Olbrycht przybliżyła słuchaczom pedagogię o. Jana W. Góry OP, akcentując jego osadzenie w personalizmie chrześcijańskim. Ks. prof. Marian

Nowak (KUL) przypomniał o pedagogice i pedagogach (m.in. ks. P. Porębie, S. Kunowskim), którzy nie poddali się ofensywie ideologicznej, oddziaływaniom pedagogiki socjalistycznej, dochowując wierności humanistycznej tradycji okresu międzywojennego. Prof. M. Rembierz (UŚ) przedstawił spór o koncepcję społeczeństwa i model życia społecznego jako kontekst i wyzwanie dla polskiej myśli pedagogicznej, a prof. K. Dormus (UP) skupiła się na pokazaniu rozwoju historii wychowania i myśli pedagogicznej w latach 1945–1948, zwracając uwagę na wzajemne relacje pomiędzy pedagogiką a historią wychowania.

Obrady drugiej sesji toczyły się wokół tematu: *Autorskie koncepcje polskiej myśli pedagogicznej ze wskazaniem propozycji dla współczesnej pedagogiki*. Sesji przewodniczył prof. Stanisław Palka (UJ) i ks. prof. M. Nowak (KUL). Prof. S. Banaszak (UAM) przedstawił typologię osobowości społecznych według F. Znanieckiego, a prof. R. Skrzyniarz (KUL), określając S. Kunowskiego „pedagogiem z marginesu”, ukazał uczestnikom przełomy w biografii i działalności naukowej tego wybitnego pedagoga w okresie obowiązywania przykazań ideologii marksistowskiej. Mgr B. Homicki nawiązał do idei i działalności Kazimierza Lisieckiego („Dziadka”), opartej na szacunku do pracy, odpowiedzialności za słowo, miłości do ojczyzny i poszanowaniu przyrody. Dr hab. M. Sztuka (UJ), charakteryzując środowisko Wolnej Wszechnicy Polskiej i działalność wielu wybitnych naukowców z nią związanych, pokazał je jako alternatywę wobec wpływu endecji oraz idei bolszewickich. Wskazał jednocześnie, że odsłanianie tego, co wyparte, jest rodzajem terapii i restauracją pamięci. Dr hab. L. Korporowicz (UJ) zwrócił uwagę, że dla pedagoga ważne jest pytanie o to, w jaki sposób naród może rozwijać, a nie degradować człowieka. Teoria dezintegracji pozytywnej Kazimierza Dąbrowskiego może być wykorzystana do analizy wielopoziomowej kultury narodowej, której poziom najwyższy ma charakter rozwojowy. Ks. prof. D. Stępkowski (UKSW) przybliżył zebranym istotę zapomnianej kategorii, jaką jest „kształcenie ogólne” w powojennym polskim dyskursie pedagogicznym. Zaakcentował przesuwanie się tej kategorii w kierunku myślenia utopijnego oraz zaproponował rozwiązania, które mogą temu zapobiec.

Sesji trzeciej zatytułowanej *Myśl i praktyka pedagogiczna 1939–2017 (echa tradycji i skala „nowości/odmienności”)* przewodniczyli: dr hab. M. Rembierz (UŚ) oraz dr hab. Jarosław Horowski (UMK). Prof. W. Sajdek (AJD) w wybranych artykułach z lat 1945–1949 zwróciła uwagę, jakie w tym trudnym, powojennym okresie miało dla wielu autorów znaczenie wychowania estetycznego, rozwijanie wrażliwości na piękno, świat, człowieka. Ks. prof. S. Chrobak (UKSW) oraz dr K. Frejusz (Collegium Bobolanum) przedstawili pedagogikę zaangażowaną w teorii i praktyce Janusza Tarnowskiego. Z kolei dr Małgorzata Łobacz (KUL) wspomniała o pracy wychowawczej z osobami niewidomymi matki Elżbiety Róży Czackiej. Z kolei dr hab. M. Michel (UJ) zaprezentowała pedagogikę resocjalizacyjną w myśli S. Jedleńskiego na podstawie funkcjonowania Państwowego Zakładu Naukowo-Wychowawczego w Krzeszowicach. Dr J. Kuształ wskazała na przełomowe zmiany dla pedagogiki resocjalizacyjnej w latach 80. i 90.



Fot. B. Gola

Podczas obrad w Sali Witrazowej Instytutu Pedagogiki UJ.

XX wieku w myśleniu o dziecku, wychowanku, podmiocie działań pomocowych w refleksji naukowej i praktyce pedagogicznej. Prof. K. Wielecki (UKSW) wyjaśnił, czym jest realizm krytyczny i jakie może być jego znaczenie dla pedagogiki. Dr hab. J. Horowski (UMK), snując rozważania na temat wspólnoty i jej znaczenia dla podmiotu i wychowania moralnego, odwołał się do pedagogiki neotomistycznej. Dr hab. Maria M. Bouzyk (UKSW), prezentując myśl pedagogiczną Jacka Woronieckiego OP, zwróciła uwagę na jego rozumienie patriotyzmu, narodu, celu narodowej wspólnoty itp., wskazując na ich aktualność również dzisiaj. Ewa Rutka (studentka UJ) podjęła próbę przedstawienia – jako kategorii pedagogicznej – „doskonałości” w ujęciu polskich neotomistów. Dr S. Jaskuła-Korporowicz (PWSiP Łomża) pokazała genezę i rozwój ewaluacji społecznej, także w polskiej myśli pedagogicznej, jednocześnie wspominając o braku pogłębionego rozumienia tego pojęcia, także w wymiarze praktycznym. Dr Janusz Mółka (SJ) zapoznał uczestników z wynikami analiz wybranych podręczników do nauczania religii w okresie PRL, a dotyczących różnych aspektów wychowania prospołecznego. Głos w dyskusji zabrała również prof. PhDr. Mária Potočárová, PhD (UK Bratislava), która wskazała na inspirację dla własnej pracy naukowej, jaką czerpie z polskiej myśli pedagogicznej.

W dyskusji podsumowującej obrady głos zabrała prof. J. Kostkiewicz, wskazując na potrzebę umiędzynarodowienia polskiej myśli pedagogicznej. Wątek ten podjął także ks. prof. D. Stępkowski, który zwrócił uwagę na powracające wciąż pytanie o to, jak przekazać polską myśl pedagogiczną światu. Ks. prof. M. Nowak dostrzegł potrzebę komunikowania, porozumiewania się,

---

zaznaczając jednocześnie, że w Polsce brakuje szkół myślenia, a przyczyną takiego stanu rzeczy jest ideologizacja myślenia, wkraczanie na pole pedagogiki sił politycznych – dziennikarzy, prawników – którzy „wyręczają” pedagogów. Dr hab. R. Włodarczyk (UWr) dostrzegł, że recepcja polskiej pedagogiki, która wg niego po 1989 roku doznała amnezji, dotknęła kolejne pokolenie, dlatego należy dyskutować, interesować się tym, co robią inni.

Żegnając gości, prof. J. Kostkiewicz podziękowała wszystkim uczestnikom za przybycie i wystąpienia, zapraszając do Krakowa na piąte już Seminarium Polskiej Myśli Pedagogicznej.

BEATA GOLA  
DOROTA PAULUK  
Kraków